

LES TRES PRIMERES METGESSES CATALANES

UN periòdic il·lustrat de Madrid, que d'un quant temps ençà pren la forma exterior d'un magazine (el *Blanco y Negro*), va publicar, en son número del 6 de juliol de 1919, un article signat pel Sr. J. Francos Rodríguez, intitulat *La primera doctora española*. El Sr. Francos Rodríguez s'estén en moltes consideracions sobre la cultura femenina i l'esdevenidor que a la dona reserven els estudis superiors; però respecte de *La primera doctora española* només ens diu que era catalana, que es deia Martina Castells Ballespi, que es doctorà per allà l'any 83 i que va morir jove. Acompanya l'article un retrat de la Dra. Castells, amb la toga i el bonet. Cap altra informació trobem en l'article del Sr. Francos Rodríguez.

Prenent peu d'aquest article, per demés incomplet, direm que no sols va ésser catalana la primera dona que es doctorà a la Universitat Central, sinó que ho va ésser també la primera que a Espanya fou admesa a seguir els ensenyaments universitaris i entrà com a alumna a la Facultat de Medicina.

Aprofitant l'estada, a Barcelona, del rei Amadeu de Savoia, una joveneta estudiosa, la Srta. Elena Maseras Ribera, natural de Vilaseca, província de Tarragona, elevà una súplica al monarca espanyol per a ésser admesa a cursar el Batxillerat primer i Facultat major després. El rei Amadeu acollí la sol·licitud i al cap de poc era dictada la R. O. que autoritzava l'ingrés de la Srta. Maseras a les aules universitàries.

La futura metgessa s'examinà en dues convocatòries seguides, de juny i setembre, de totes les matèries del batxillerat, i al cap d'un any de tenir la llicència demanada al rei ingressava a la Facultat de Medicina de Barce-

lona. En la Facultat va seguir els cursos normalment i fou cronològicament la primera dona que cursà a Espanya tota la carrera de Medicina. Obert el camí per la Maseras, que sentà precedent per a matricular-se, ingressaren després a la Facultat de Medicina les Srtes. Dolors Aleu i Martina Castells, catalanes ambdues, les quals estudiaren en cursos posteriors. En aquests anys, després de l'abdicació d'Amadeu, vingué la República i tot seguit la Restauració. I esdevingué el que és cosa inveterada en l'Estat espanyol: la R. O. que obria les portes de l'Universitat a l'Elena Maseras no estatuïa res sobre la llicenciatura, essent, per tant, una disposició incompleta.

Aprovades ja totes les assignatures que en aquella data constituïen la carrera de Medicina, la Maseras sol·licità del rector de la Universitat barcelonina autorització d'examinar-se per a assolir la llicenciatura, i, essent ella la primera dona que tal cosa demanava, el rectorat elevà el cas a consulta del Consell d'Instrucció Pública, a Madrid, el qual trigà tres anys (tres anys!) a resoldre'l. Gràcies encara que la resolució fou favorable. Mentre el Consell d'Instrucció Pública resolia, la Maseras en pocs mesos assolí els títols de mestressa elemental i superior, i es presentava a oposicions de Directora de l'Escola Normal de Madrid, aleshores vacant. Després d'una lluita titànica la plaça fou donada a una recomanada del duc de Sexto.

Com que la Maseras veia, després d'haver cursat totes les assignatures de la carrera de Medicina, que a Barcelona no la podien llicenciar, féu traslladar sos estudis a la Universitat Central per a assolir el títol a Madrid. Entretant el temps passava i l'Aleu i la Cas-

Les tres
primeres

La doctora
Elena Maseras
Ribera

metgesses
catalanes

Primera metges-
sa haguda
a Espanya

La doctora Martina Castells Ballespi
Primera doctora en medicina d'Espanya

La doctora Dolors Aleu
Primera metgessa titular d'Espanya

tells anaven guanyant cursos. Com ja s'ha dit, la Maseras tingué entretingut a Madrid l'expedient de la seva carrera durant tres anys, al termini dels quals, i per recomanació d'En Letamendi, es decidí tornar a traslladar els estudis a Barcelona, on li va dir el gran metge català: «Els professors ja la coneixen i faran més cas dels seus mèrits». Però per a

traslladar una matrícula els calia també molt de temps, a Madrid, i, entretant, l'autorització d'acceptar la dona a fer la llicenciatura venia en profit de l'Aleu i de la Castells, que passaven al davant de la Maseras. De tot això en resultà que la primera metgessa titular fou la Dolors Aleu. La Maseras ho fou el mateix any, però cronològicament després essent

l'única de les tres que assolí la qualificació de *sobresaliente* en la llicenciatura.

La Maseras, doncs, fou la primera estudianta que cursà Medicina i la primera metgessa catalana en realitat. L'Aleu fou la primera titular. La Castells fou la primera doctora.

El pas de les tres metgesses catalanes per Madrid, en aquells temps tan endarrerits per a l'Espanya, havia de fer florir moltes anècdotes entre el professorat i els alumnes. ¿Voleu saber la disposició dels doctors madrilenys a l'entrada de les dones a la Facultat? Us la direm: l'Elena Maseras es presentà davant del tribunal que havia d'examinar-la d'Història de la Medicina. Un dels tres jutges era el Dr. Tomàs Santero, marquès de la Salut. En presentar la metgessa els documents acreditatius, el marquès li va dir:

— *Estas papeletas son falsas.*

Sense intimidar-se gens ni gaire, l'Elena Maseras li respon llavors:

— *Pues han sido expedidas por la Secretaria de esta Universidad.*

— *Bueno* — replicà el marquès; — *falsas o no, no quiero doctoras con faldas.*

L'alumna es retirà i fou necessari nomenar un altre tribunal que l'examinés.

De les tres primeres doctores catalanes (totes tres són mortes ja) pot dir-se que solament una ha exercit la Medicina: la doctora Aleu, que durant molts anys tingué consulta oberta a Barcelona. La Castells exercí molt poc, es va casar amb un metge català, N'Antoni Constantí, i va morir molt jove. La Maseras que, com ja s'ha dit, era mestressa superior, va fer com avui dia la Dra. Montessori: va preferir la Pedagogia a la Medicina, i exercí la carrera de mestra a Barcelona, a Vilanova i més tard a Mahó, on va morir fa una vintena d'anys.

EMILI PÉREZ PRIÓ

